

Маймақтан неге маза кетті?

ШҚО-да аюлар елдімекендер іргесіне жиі жақындап жүр

Былтырғы әңгіме биыл да жалғасты. Бірақ болжам өзгерді. Жыл басталғалы маймақтың өңір аумағында адамдарға жақындай бастағаны туралы хабарламалар да, бейнежазбалар де көбейді. Талғажау іздеген аюлар саяжайлар мен тұрғын үйлерді нысана қылып алып, өңір халқының алаңын күшейтті. Мәселен, Риддер маңында жыртқыш адамға шабуыл жасап, ер адам жарақат алды. Ал Өскемен мен Глубокое ауданы тұрғындары аюды көргендерін әлеуметтік желіде жариялап жатыр. Мамандар жабайы аңдардың елдімекендерге жақындауын азықтың азаюымен байланыстырады.

Кенді қаланың кереметі неде?

Ақырған аюдың не себепті елдімекен іргесі мен қала ішіне кіріп, таяқ тастам жерден көзге іліккені себепін былтыр бірнеше мәрте жазған едік. Қорек аз, амалсыз табиғи ортадан басқа жаққа ойысады. Бірақ неліктен Риддер? Кенді қаланың кереметі неде дерсін. Ит-құс болсын, сілеусін болсын — жабайы аңдардың адамдарға жақындауы тек үрей туғызатын көрініс емес, қауіпсіздік мәселесіне де айналып отыр. Биыл аң Риддер төңірегінде былтырғыдай тек тұрғындар мазасын алып қойған жоқ, адамға шауып отыр.

Жаз ортасында қала маңында қайғылы жағдай тіркелді. 29 шілде күні Батыс Алтай мемлекеттік табиғи қорығына жақын орналасқан демалыс базасы маңында омартада жұмыс істеп жүрген 58 жастағы ер адамға аю шапқан. Оқиға кезінде маймақтың азуы батқан тұрғын ауыр жарақат алды. Ол бірнеше күн жансақтау бөлімінде жатып, кейін травматология бөліміне ауыстырылды. Дәрігерлер оның басы, қолы мен аяғында көптеген жарақат барын, сондай-ақ қолы мен аяғының сүйектері сынғанын анықтаған. Жараланған адам 19 тамызда ауруханадан шығарылып, үйінде ем қабылдаған.

— Сол күні кешке үшеуіміз сиыр қарауға бардық. Неге екені белгісіз, ірі қара орманнан қашып жатты. Сөйтсек, аюдан үркіпті. Мен не істерімді білмей, жыртқышты қуа бастадым. Ол мені байқап, маған қарай жүгірді. Ересек аң деуге келмес, ары кетсе 2 жаста. Жанымда екі досымның болғаны жақсы болды. Олар таяқ алып, аюға сермеп, мен ажалдан аман қалдым, — деді Иван Бердюгин.

Оқиғадан соң мамандар жыртқышты іздеуге шыққан. Орман және аңшылық шаруашылығы жедел әрекет ету жасағы басшысының орынбасары Сер-

гей Карманниковтің айтуынша, аю атылды.

— Осы жағдайдан соң бірден инспекторларымыз қаруларын асынып, бізбен ілесіп оқиға орнына барды. Аю өлтірілді, қазір ол жерде қауіп жоқ. Аюдың адамға шабуыл жасауына нақты не себеп болғанын айта алмаймын, — деді Сергей Карманников.

Алайда бір аюдың көзін жою өңірдегі мәселені толық шешіп отырған жоқ. Себебі соңғы уақытта жабайы аңдардың адам тұратын аумақтарға жақындағаны туралы хабарламалар көбейген.

Ашыққан аюлар

Мамандар биыл облыста аюлардың адамдарға жақын аумақтарда пайда болу жағдайлары жиілегенін айтты. Мұның бірнеше себебі бар. Соның бірі — табиғи азықтың азаюы.

Үсікпен құрғақшылық салдарынан жидек пен самырсын жаңғағының өнімділігі төмендесе керек. Орманда қорек азайғанда жабайы жануарлар азық іздеп, адамдар тұратын аумақтарға жақындауы мүмкін. Өсіресе қоқыс орындары, қараусыз қалған саяжайлар мен бақшалар ақырған аң үшін оңай "жүрек жалғайтын жерге" айналады. Аюлар табиғатта жидек, жаңғақ және басқа да өсімдік тектес азықпен қоректенеді. Қорек тапшы болған жағдайда адамдар тастаған тамақ қалдықтарына қызығуы ықтимал. Сондықтан тұрғындардың қоқысты ашық қалдырмай, азық-түлікті далада сақтамай және жабайы аңды әдейі тамақтандырмауы маңызды. Дегенмен мамандар жыртқыштың елдімекенге жақындауының нақты себебін әр жағдайда жеке анықтау қажет екенін айтады. Жануардың мінез-құлқына табиғи жағдай, қорек мөлшері, адам әрекеті және басқа фактор әсер етуі мүмкін.

Риддердегі жағдайдан бөлек, тамыз айында Ресейдің Алтай Республикасында болған қайғылы оқиға

да облыс тұрғындарының алаңын күшейтті. 19 тамызға қараған түні Артыбаш елдімекені маңында шатырда жатқан Снежана Королеваға аю шабуыл жасаған. Жыртқыш әйелді сыртқа сүйреп шығарып, талап тастады. Күәгерлердің айтуынша, марқұмның жігіті аюды көліктің жарығын жағып, қатты дыбыс беріп, айқайлап құмақ болған. Демалушылар мен қызметкерлер де көмекке келгенімен, әйелді аман алып қала алмады. Оқиғадан кейін Артыбаш ауылында жағада демалуға, шатыр құруға және түнгі уақытта жүруге шектеу енгізілді. Алтай Республикасы билігі аюды атуға лицензия берген. Бұл жағдайдың облыс тұрғындарын алаңдатқаны түсінікті. Риддер мен Алтай Республикасының Артыбаш елдімекені арасын шамамен 437 шақырым бөліп тұр. Енді бірі аңның қаптауына осы жағдай себепші дегенді алға тартады.

Тамыз айының соңында Өскемен тұрғындары да қалаға жақын аумақтарда аю көргендерін хабарлады. Әлеуметтік желіде тараған видеолардың бірінде жабайы аңның шаһар маңында жүргені байқалады. Іргесіндегі Глубокое ауданы аумағында да көрінген. Әлеуметтік желі пайдаланушылары Белоусовка кенті мен Өскемен су электр станциясы аймағында аю жүргенін жазған. Алайда бұл хабарламалардың барлығы ресми түрде расталды деуге болмайды. Орман және аңшылық шаруашылығының төтенше жағдайларға жауап беру тобы аталған аумақтарға барғанымен, аюды кездестірген жоқ.

ШҚО Табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасының орман және аңшылық шаруашылығы жедел әрекет ету тобы мәліметінше, 5-қаңтар мен 24-тамызға дейін азаматтар мен мемлекеттік органдардың ресми өтініштері бойынша 38 рейд жүргізілген. Арнайы топ 19 бригададан тұрады. Жүргізілген рейдтердің басым бөлігі аюларға қатысты болған. Сол кезде 32 аю, екі қасқыр және төрт түлкі көзге түсті.

Риддердегі рейд

Риддерде аюлардың пайда болуына байланысты арнайы рейд жүргізу әлі тоқтамады. ШҚО Табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы жедел әрекет ету бөлімінің инспекторы

Жеңісхан Тілеужановтің айтуынша, жұмыстар тұрғындар шағымы мен Риддер қалалық әкімдігінің өтініші негізінде ұйымдастырылған.

— 25 тамыздан екі топ, екі экипаж Риддер қаласында жұмыс істеуде. Тұрғындар шағымы мен қалалық әкімдік өтініші негізінде аюлар бойынша рейдті қолға алдық. Аталған бағыт бойынша рейд кезінде дрондар ұшырылып, арнайы қызметтік көлік қолданылады. Жұмыстар тәулік бойы жүріп жатыр. Күз келгенше жалғаса бермек. Ботаникалық саябақ, "Тишинск-1", "Тишинск-2", саяжайлар мен таулы жерлерді тексердік, — деді Жеңісхан Тілеужанов.

Мамандардың күн демей, түн демей жұмыс істеуі тұрғындар уайымын азайтуға бағытталған. Алайда жедел әрекет ету тобының жұмысы тек аюды іздеумен шектелмеуі керек. Жабайы аңдардың елдімекенге не себепті жақындағанын анықтау, қауіпті аумақтарды бақылау және тұрғындарға түсіндіру жұмыстарын жүргізу де маңызды.

Аюлардың жақындауы әсіресе орманды және таулы аумақтарға жақын орналасқан ауыл тұрғындарын алаңдатып отыр. Кейбірі иттердің үргенінен немесе сырттағы қозғалыстан жабайы аң келгенін сезетінін айтады. Шаравка ауылының тұрғыны Виктор Мар-

шалкиннің айтуынша, аю пайда болған кезде тұрғындар жарық жағып, қорғануға тырысады.

— Қараңғы енді түсе бергенде иттер үре бастайды. Аюдың келгенін бірден сеземін. Шығып, жарық қосып қорғануға тырысамыз. Басқа не амал бар? — деді ол.

Аю кездессе, не істеу керек?

Аюды көрген жағдайда ең бастысы сабыр сақтап, жануарға жақындамау керек. Тұрғындар мен демалушыларға ұсыныстар:

— Аюды суретке түсіру немесе видеоға түсіру үшін қуаламаңыз.

— Жануарды тамақтандырмаңыз және әдейі үркітуге тырыспаңыз.

— Аюдың қонжықтары болса, одан алыстаңыз. Қонжыққа жақындау аналық аюдың

шабуылына әкелуі мүмкін

— Азық-түлік пен қоқысты ашық жерде қалдырмаңыз.

— Аюды көргенде, қауіпсіз жерге шегініп, жергілікті жедел қызметтерге хабарласыңыз.

— Жабайы аңның нақты орны мен қозғалыс бағытын мүмкіндігінше анық жеткізіңіз.

Әдемі АМАНГЕЛДІ
Фотосурет:
ашық дереккөзден

Жоқ жерден жараланды

Өскеменде ит қапқан қыз жарақатынан әлі айықпады

Өскемендегі Согра шағынауданында 25 жастағы тұрғын полицияға хабарласып, бірнеше рет ит қапты деп шағымданып тұрғанда, жануар оған қайтадан тап берген. Абырой болғанда, маңайда жүрген ер адам араша түсті.

Оқиға кезінде қыз полиция операторына иттің қаңғыбас емес екенін, жергілікті автосервис аумағында жүретінін айтқан.

— Бұл қаңғыбас ит емес, жергілікті автосервис аумағын кезіп жүреді. Ол бұған дейін маған да, итіме де шабуыл жасаған, — деді ол.

Жануар телефон арқылы сөйлесіп тұрған қыздың қолынан тістеп алған. Алғашында зардап шеккен тұрғын қолы сынған болуы мүмкін деп ойлаған.

— Өте қорқынышты әрі ауыр болды. Бұл жануардан қорғана алмай қаламын деп ойладым. Қолымнан келгені — айқайлау ғана еді. Сол кезде бір ер адам жүгіріп келіп, итті қуып жіберіп, мені құтқарып қалды, — деді тұрғын.

Оқиғаны телефон арқылы естіп тұрған полиция операторы патрульдік жасақтың оқиға орнына шыққанын айтып, қыздан жедел жәрдем қажет пе екенін сұраған. Аталған жағдайдан соң итті ұстап, арнайы жерге апарған. Ал зардап шеккен қыздың жарақаттары

әлі толық жазылмаған. Қазір ол оңалтудан өтіп жатыр. Қыздың анасы сол күні көмекке келген азаматты тауып, оған алғыс айтқысы келеді. Оның сөзінше, ер адам қызын құтқарғаннан кейін бірден кетіп қалған. Зардап шеккен тұрғын оның аты-жөнін де, көлігінің нөмірін де есте сақтап үлгермеген. Осыған байланысты отбасы оқиға кезінде көмек көрсеткен азаматтан хабарласуын сұрайды. Онымен +7 705 461 6166 нөмірі арқылы байланысуға болады.

Өскемендегі қаңғыбас иттер мәселесі бұған дейін де бірнеше рет көтерілген. Әлеуметтік желідегі парақшасында депутат Серік Оразғалиев қалада қаңғыбас иттерді аулау жұмыстары жүргізіліп жатқанын жазған. Атап айтқанда, Бажов көшесіндегі №3333/3 үйдің тұрғыны қаңғыбас иттерді аулау жөнінде шағымданған. Қала тұрғындарымен кездесулер барысында да ит мәселесі бірнеше рет айтылған. Қолданыстағы заңнамаға сәйкес, иттерді жоюға жол

берілмейді. Қазір оларды аулау, стерильдеу және арнайы орындарға орналастыру жұмыстары жүргізілуде. Сонымен қатар ит иелерінің жауапкершілігін күшейту бағытында норматив қабылданып, талаптарды бұзғандарға айыппұл салынады.

— Ит мәселесі бірінші рет көтеріліп отырған жоқ. Мен кезінде "Иттерге қарағанда адам өмірі қымбат" деген сөзім үшін сынға қалғанмын. Жануарларды қорғаушылар да бұл мәселеге алаңдайды. Бірақ иттерді өлтіруге заң бойынша рұқсат жоқ, бұл қылмыстық құқық бұзушылыққа жатады. Сондықтан біз оларды ұстап, стерильдейміз. Бұл мәселе тек Өскеменге емес, бүкіл республикаға ортақ. Қалалық мәслихат депутаттарымен бірге ит иелеріне жауапкершілік жүктейтін норматив қабылдадық. Қазір тиісті шаралар қабылданып, айыппұлдар салынып жатыр, — деді қала әкімі Алпат Ақышов.

Өз тілшіміз
Фотосурет: NewsInfo.ru